

SWEDISH
ENVIRONMENTAL
PROTECTION
AGENCY

BESLUT
2026-02-23

Christine Aminoff
Tel: 010-698 18 15
christine.aminoff
@naturvardsverket.se

Ärendenummer
NV-25-040296

Licensjakt på gråsäl 2026-2027

Beslut

Naturvårdsverket beslutar om licensjakt på 1 350 gråsäl i enlighet med nedanstående villkor.

Detta beslut ska delges med kungörelsedelgivning och gälla även om det överklagas.

Villkor för licensjaktens genomförande

Jakttid

Licensjakten får bedrivas under två perioder.

Period ett:

- Från och med den 20 april till och med den 20 maj 2026
- Från och med den 6 juni 2026 till och med den 14 augusti 2026

Period två:

- Från och med 15 augusti 2026 till och med den 15 januari 2027.

Jaktområde

Licensjakten får endast bedrivas inom svenskt territorium i följande län:

- Norrbottens län
- Västerbottens län
- Västernorrlands län
- Gävleborgs län
- Uppsala län
- Stockholms län
- Södermanlands län
- Östergötlands län
- Gotlands län
- Kalmar län
- Blekinge län
- Skåne län

Undantagna områden

Ingen licensjakt på gråsäl får med stöd av detta beslut ske inom nationalparker. Jakt enligt detta beslut inom andra skyddade områden (exempelvis salskyddsområden, Natura 2000-områden eller naturreservat) är bara tillåten om den kan ske utan hinder av de regler som gäller i dessa områden. Jakt som på ett betydande sätt kan påverka Natura 2000-områden kan enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken (1998:808) även kräva särskilt tillstånd ("Natura 2000-tillstånd"). Frågor om sådant tillstånd prövas av länsstyrelsen i aktuellt län.

Inom vissa områden, som inte omfattas av annat områdesskydd, sker inventering av sälar under våren:

- Norrbottens län	Vidbrännan
- Västerbottens län	Lördagshällan
Yttre Järnäsgrund
- Uppsala län	Märketshällan
Märketskallen
- Stockholms län	Skvalbådan, Gillöga skärgård
Svartkobben, Gillöga skärgård
Torrbådan, Gillöga skärgård
Ägglösen
Dromgrunnan
Karvasen, Landsort
Lönnbådan, Landsort
Roxen, Landsort
Tuvan
Märkbåden
- Östergötlands län	Höga ören

För dessa områden tillåts endast licensjakt på gråsäl från och med den 16 juni 2026 till och med den 15 januari 2027.

Antal gråsälar som får fällas

Totalt får 1 350 gråsälar fällas under licensjakten. Under period ett är jakten fördelad enligt länsvisa kvoter, se tabell 1. Under period två övergår de återstående länsvisa kvoterna till en gemensam nationell kvot som gäller för samtliga län där licensjakt är tillåten fram tills 1 350 sälar fällts.

Tabell 1. Länsvis fördelning av jaktkvoter för gråsäl i Östersjön under första jaktperioden.

Län	Period ett, länsvis fördelning av jakten
Norrbotten	50
Västerbotten	50
Västernorrland	100
Gävleborg	150
Uppsala	100
Stockholm	200
Södermanland	200
Östergötland	150

Kalmar	150
Gotland	100
Blekinge	50
Skåne	50
Summa regionala tillstånd	1 350

Utbildning

Den som jagar gråsäl från båt ska ha gått utbildning i säljakt. Utbildningen ska vara organiserad av en jägarorganisation i Sverige eller Finland.

Jaktmetoder

Vid denna licensjakt är det tillåtet att jaga från stillaliggande båt med motorn på eller av.

Innan licensjakt

Den som avser att bedriva licensjakt på gråsäl ska närmaste vardag innan jakten genomförs besöka Naturvårdsverkets hemsida, eller kontakta Naturvårdsverkets kundtjänst, för att få information om hur många gråsäl som återstår av kvoten och för att få information om provtagning fortfarande ska ske från fällda sälar i det aktuella området. Se nedan under ”Upplysningar” för kontaktuppgifter till Naturvårdsverket.

Efter licensjakt

Den som fällt eller påskjutit¹ gråsäl ska anmäla detta till Naturvårdsverket utan dröjsmål och senast närmaste vardag efter att gråsäl fällts. Rapportering ska ske genom den tjänst som Naturvårdsverket tillhandahåller för anmälan. Se Naturvårdsverkets hemsida eller kontakta kundtjänst via telefon eller e-post.

Följande uppgifter ska lämnas:

- var och när djuret fälldes eller påsköts genom att ange position i SWEREF 99 format
- namn på närmast liggande känd plats (exempelvis ort, ö, fyr, vattenområde eller motsvarande)
- namn, adress, telefonnummer och e-postadress till skytten
- uppgifter om säl bärgats och om provtagning genomförts

Om säl bärgats (eller det i övrigt är möjligt att avgöra) ska även följande uppgifter lämnas:

- kön på fälld eller påskjuten säl
- längd på fälld säl (från nos till svansspets)
- späcktjocklek på fälld säl (vid bröstbenet, späck mellan muskel och hud)

Hantering och provtagning av fällt djur

Fällda gråsäl ska så långt som möjligt bärgas. Licensjakten ska därför när det är möjligt bedrivas på sådant sätt och på sådana platser där bärgning är möjlig.

¹ Med påskjutning avses att skott har avlossats mot djuret med avsikt att fälla denna och det inte kan uteslutas att djuret är träffat.

Naturhistoriska riksmuseet tar emot prover och betalar ut ersättning för sälar som fällts och provtagits enligt beskrivning nedan.

Om gråsäl fällts och har kunnat bärgas ska provtagning ske av individer längre än 100 cm från och med den 28 augusti till dess att följande antal gråsälar provtagits i vardera område nedan:

- Norrbottens län ner till och med Uppsala län:	30 sälar
- Stockholms, Södermanlands och Östergötlands län:	20 sälar
- Kalmar, Gotlands, Blekinge och Skåne län:	10 sälar

När provtagning från gråsäl ska ske och individerna är längre än 140 cm, innefattar detta följande prover (stora provtagningen):

- Underkäke
- Samtliga inre organ utskuret i ett stycke från tunga till anus (inkl. mag- och tarmkanal)
- Reproduktionsorgan (inkl. ev. foster) från honor, testiklar och penisben från hanar
- Bit av späck och hud (ca 200 gram)
- En bit muskel ca 200 gram

När provtagningen från gråsäl ska ske och individerna är mellan 100-140 cm, innefattar detta följande prover (lilla provtagningen):

- Underkäke
- Grovtarm
- Bit av späck och hud (ca 200 gram)
- En bit lever ca 200 gram
- En bit muskel 200 gram

Proverna ska skickas in till Naturhistoriska riksmuseet.

Om avvikelser upptäcks hos en fälld säl (t.ex. brutna klor, sår på huden osv.) kan dessa läggas till i provet. Om möjligt, ta gärna med huvudet av sälen i provet (frivilligt). Ersättning för provtagning kommer endast utgå för inskickad komplett provtagning och som skett under ovan angivna tidsperioder i enlighet med villkoren.

Provtagning kan endast ske av sälar skjutna vid jakt. Bifångade sälar, exempelvis de sälar som fastnat i fiskeutrustning, ska inte provtas men kan skickas in mot ersättning, ring till Naturhistoriska riksmuseet för att säkerhetsställa detta först. Kontakta även museet om en säl som misstänks vara sjuk skjutits, för råd kring provtagning/insändande av hel säl.

Ersättning får utgå även för provtagning som genomförs vid licensjakt på gråsäl före den 28 augusti, om provtagningen sker efter överenskommelse med Naturhistoriska riksmuseet.

I den händelse tagna prover inte har levererats till Naturhistoriska riksmuseet ska detta rapporteras till Naturvårdsverket för att möjliggöra ny provtagning.

Handledning och instruktioner för provtagning finns tillgängligt genom Naturvårdsverkets kundtjänst och webbplats (se under ”Upplysningar”).

Bakgrund

Havs- och vattenmyndigheten har i samråd med Naturvårdsverket utarbetat en nationell förvaltningsplan för gråsäl, vilken presenterades 2019.² I förvaltningsplanen framgår att populationsreglerande jakt i syfte att reglera en viltstams täthet, storlek och tillväxt, det vill säga licensjakt, är en viktig komponent i den svenska viltförvaltningen. Jaktformen kan bidra till att minska konflikter mellan gråsäl och människa i de regioner där gråsälens förekomst är tät och på så sätt bidra till att acceptansen för gråsäl i den svenska faunan upprätthålls. Eftersom licensjakt kan användas för att reglera antalet gråsäl utgör jaktformen också ett viktigt verktyg för att nå de övergripande målen i förvaltningsplanen. Exempelvis genom att i skadeförebyggande syfte begränsa tillväxten i gråsälspopulationen.

Vidare anges i propositionen *Ett levande hav – ökat skydd, minskad övergödning och ett hållbart fiske*, såväl som den *Marina strategin för Nordsjön och Östersjön*, att begränsning av predatorer som säl och skarv i vissa särskilt viktiga kustområden behövs för att återuppbygga lokala kustfisksamhällen, med hänsyn till kustfiskbeståndens dåliga status.^{3 4} Regeringen anser att *förvaltningsåtgärder bör vidtas som bidrar till förbättrad miljöstatus och återhämtning av miljön, förstärkning av svaga rovfisksamhällen samt ge förutsättningar för en god födobas för predatorerna. Hänsyn bör tas till både fiskets, bytesdjurens, sälens och skarvens påverkan på näringsväven som även får konsekvenser för nyttjandet av fiskresursen.*

I förvaltningsplanen för gråsäl framgår att de övergripande målen för gråsälspopulationen är att arten ska ha gynnsam bevarandestatus och att dess påverkan på människans intressen ska vara neutral eller positiv. Ett av de specifika delmålen anger vidare att förutsättningarna för samexistens mellan en gråsälspopulation med gynnsam bevarandestatus och hållbara fiskenäringar ska förbättras. Det är framför allt yrkesfisket som påverkas negativt av gråsälspopulationen och i synnerhet det småskaliga yrkesfisket. Såväl skador på fiskeredskap och fångsten i redskapen likväl som minskande fiskebestånd anses bidra till sämre lönsamhet för fisket. Även fritidsfiske (husbehovs- samt sportfiske) samt vattenbruket i Sverige bedöms påverkas negativt av gråsäl.

Säl är värdar för parasiter som sälmask och levermask och sprider maskarnas ägg genom avföringen ut i havet, där äggen utvecklas till larver. Torskmask och levermask uppmärksammas särskilt eftersom de påverkar både fiskens

² Havs- och vattenmyndigheten. (2019). Reviderad förvaltningsplan för gråsäl.

<https://www.havochvatten.se/download/18.634a809a16ec3bc3b787481/1575273640442/ru-reviderad-forvaltningsplan-for-grasal-i-ostersjon-2019.pdf>

³ Prop 2023/24:156. Ett levande hav – ökat skydd, minskad övergödning och ett hållbart fiske. <https://www.regeringen.se/contentassets/c17409e5a9b24f81b67581455ad5c82f/ett-levande-hav--okat-skydd-minskad-overgodning-och-ett-hallbart-fiske-202324156.pdf>

⁴ Havs- och vattenmyndigheten. (2021). Marin strategi för Nordsjön och Östersjön. Åtgärdsprogram för havsmiljön 2022-2027 enligt havsmiljöförordningen. Rapport 2021:20. <https://www.havochvatten.se/download/18.3ab3bb5417e137738649b9cb/1647952480467/rapport-2021-20-atgardsprogram-for-havsmiljon-2022-2027-enligt-havsmiljoforordningen.pdf>

kroppskondition och dess ekonomiska värde, särskilt hos arter som torsk.⁵ För yrkesfisket innebär en hög andel parasitangripen fisk ekonomiska förluster, då uppköpare inte accepterar sådan fisk, vilket gör den osäljbar.

Havs- och vattenmyndigheten har under 2025 och början av 2026 arbetat med att ta fram en ny gemensam nationell förvaltningsplan för de tre sälarterna, vilken förväntas färdigställas i slutet av februari 2026. Förvaltningsplanen är därmed ännu inte färdigställd eller antagen vid tidpunkten för detta beslut och har därför inte legat till grund för Naturvårdsverkets bedömning i detta ärende.

Naturvårdsverket har inför beslutet inhämtat uppgifter och synpunkter från länsstyrelser, Havs- och vattenmyndigheten, Göteborgs universitet, Sveriges Lantbruksuniversitet, Naturhistoriska riksmuseet och Jordbruksverket samt olika intresseorganisationer.

Yttrande från Havs- och vattenmyndigheten

Havs- och vattenmyndigheten anger bland annat att sälarterna orsakar allvarliga skador på redskapsgrupperna garn, nät och fällor/ryssjor genom att förstöra fångst och redskap. Sälarna minskar fångsterna dels genom predation, dels genom att störa fisken. Skadorna leder till både minskade intäkter och ökade kostnader för fisket. Sälpredation bidrar också till den negativa utvecklingen för flera redan hotade fiskbestånd, bland annat gädda, gös, piggvar, siklöja, öring och lax, samt indirekt till arter som torsk och ål. Det framgår även att säl kan i påverkade ekosystem försvåra återhämtningen för försvagade kustfiskbestånd.

Havs- och vattenmyndigheten bedömer att länsvisa kvoter är att föredra eftersom det gör det möjligt att rikta jakten mer effektivt och följa påverkan på populationerna. Länsvisa kvoter innebär även en ökad möjlighet att bedöma jaktens inverkan på lokal nivå vilket som huvudregel är en förutsättning för att kunna bedöma vilken inverkan ett undantag får för bevarandestatusen för hela den aktuella populationen.

Under licensjakten för gråsäl 2025–2026 fördelades licensjakten för gråsäl länsvis för perioden 20 april–14 september. Tre län fyllde dock sin tilldelade kvot före den 14 september. Mot denna bakgrund rekommenderar Havs- och vattenmyndigheten att sammanslagningen av den länsvisa kvoten tidigareläggs med en månad. Efter den 15 augusti ska återstående licensjaktskvot för gråsäl samlas i en gemensam kvot för hela Östersjöområdet fram till den 15 januari 2027.

Det maximala antalet gråsäl som rekommenderas fällas under licensjakt omfattar 1 350 individer.

Skäl till beslut

Aktuella bestämmelser

Naturvårdsverket kan fatta beslut om licensjakt på gråsäl under förutsättning att det inte finns någon annan lämplig lösning och att jakten inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus för arten. Jakten måste

⁵ Lundström, K., Hammar Perry, D., Thor, P., Ovegård, M., Karlsson, M., Mion, M. (2025). Sälars roller i ekosystem och påverkan på fisk. Aqua notes 2025:2.

dessutom vara lämplig med hänsyn till stammens storlek och sammansättning och ske selektivt och under strängt kontrollerade förhållanden. Innan Naturvårdsverket fattar ett beslut om licensjakt på gråsäl ska verket låta Havs- och vattenmyndigheten yttra sig (23 g § jaktförordningen).

Beslut om licensjakt på gråsäl får utformas och förenas med villkor som är ändamålsenliga med hänsyn till de olägenheter som förekomsten av täta rovdjurspopulationer orsakar (23 d och 23 g §§ jaktförordningen).

I beslut om licensjakt ska det enligt 9 b och 9 c §§ jaktförordningen anges

- vilka arter som berörs och antalet djur som får fällas,
- vilka medel och metoder som får användas,
- vilken tid och vilket område som avses,
- de villkor som i övrigt behövs för att så långt som möjligt undvika skador eller olägenheter av betydelse för den berörda artens bestånd, och
- den kontroll som kommer att ske.

Naturvårdsverket kan med stöd av 24 d § jaktförordningen tillåta jakt från motordrivna fordon, exempelvis båtar med motorn igång, vilket annars är förbjudet enligt 31 § jaktlagen (1987:259).

Med stöd av 59 § jaktförordningen får Naturvårdsverket besluta att ett beslut om licensjakt ska gälla även om det överklagas.

Om en obestämd krets ska delges ett beslut får det enligt 49 § delgivningslagen (2010:1932) ske genom kungörelsedelgivning.

Naturvårdsverkets bedömning

Syftet med licensjakten

Naturvårdsverket bedömer att ett beslut om licensjakt bidrar till att minska och förhindra de problem och skador som beskrivs nedan. Både genom att jakt bedrivs där skador förekommer men även genom att dämpa tillväxttakten i populationen. Utöver detta kan licensjakt bidra till att nå målen i förvaltningsplanen om att gråsälens påverkan på människans intressen ska vara neutral eller positiv samt att samexistens mellan gråsäl och fiske ska förbättras. Licensjakt på gråsäl med syfte att uppnå dessa mål är därför enligt Naturvårdsverket befogad. Detta baseras på följande:

I 23 c § jaktförordningen föreskrivs inte uttryckligen att det måste anges något särskilt syfte för att besluta om licensjakt. Högsta förvaltningsdomstolen har i avgörande rörande licensjakt på varg uttalat att även om ett uttryckligt syfte rörande licensjakt saknas i jaktförordningen, måste ett syfte anges för licensjakten för att frågan om det finns någon annan lämplig lösning ska kunna prövas (HFD 2016 ref 89). Samma resonemang gäller för annan licensjakt enligt kriterierna i 23 c § jaktförordningen.

Av Havs- och vattenmyndighetens förvaltningsplan för gråsäl framgår att licensjakt är ett viktigt verktyg för att nå de övergripande målen i förvaltningsplanen. Exempelvis genom att i skadeförebyggande syfte begränsa gråsälens population. Licensjakt kan även bidra till att minska konflikter mellan gråsäl och människa i områden med tät sälförekomst, vilket i sin tur kan stärka acceptansen för arten i den svenska faunan upprätthålls. Licensjakten kan därmed sägas utgöra ett långsiktigt förebyggande verktyg mot de skador gråsälens förorsakar.

Till skillnad från skyddsjakt, som används i första hand för att begränsa lokala, akuta skador och skador från enskilda djur, fungerar licensjakt som ett långsiktigt förebyggande verktyg. Licensjakt bidrar även till att sälen kan nyttjas som resurs, exempelvis genom jakt för kött, skinn eller jaktturism, då jakten inte begränsas till områden där sälar orsakar skador.

Ett delmål i förvaltningsplanen är att förbättra förutsättningarna för samexistens mellan en gråsälspopulation med gynnsam bevarandestatus och hållbara fiskenäringar. I detta avseende bedöms licensjakten vara ett viktigt verktyg för att minska och förebygga skador på fiske och därmed på sikt förbättra samexistensen mellan gråsäl och fiske.

Havs- och vattenmyndigheten, Jordbruksverket, flera länsstyrelser och intresseorganisationer anser att jakt efter gråsäl i första hand bör bedrivas genom licensjakt snarare än skyddsjakt för att effektivt begränsa skadorna som sälarna orsakar. Sveriges lantbruksuniversitet ser fördelar med licensjakt eftersom det möjliggör fler jakttillfällen och därmed effektivt förebygger skador, även om det även finns fördelar med skyddsjakt.

Av tidigare erfarenhet samt utifrån det samråd som skett med berörda myndigheter och intresseorganisationer bedömer Naturvårdsverket att fisket i Sverige är utsatt för allvarliga skador orsakade av gråsäl. Detta gäller både fiskeredskapen i sig och fångsten i redskapen, men även indirekta skador såsom att fisk skräms iväg från fiskeplatser och en negativ påverkan på vissa kommersiellt viktiga fiskebestånd.

Studier av småskaligt fiske i Östersjön visar att ökande mängd sälskador bidrar till att antalet yrkesfiskare minskar.⁶ Jordbruksverket gör bedömningen att de tre sälarterna fortsatt utgör en betydande påverkan på det svenska yrkesfisket och därmed svensk livsmedelsberedskap. Myndigheten framhåller vikten av en ekosystembaserad förvaltning som beaktar alla tre hållbarhetsdimensioner, i enlighet med propositionen *Ett levande hav – ökat skydd, minskad övergödning och ett hållbart fiske*.⁷ En sådan förvaltning bedöms vara av särskild betydelse för att skydda fredningsområden för fisk, lekplatser och viktiga fiskbestånd samt för att främja utvecklingen av de blå näringarna.

Flera länsstyrelser rapporterar om att påverkan från säl är fortsatt mycket stor på fisket. Även om omfattningen av skadorna varierar under året konstaterar Naturvårdsverket att de flesta fiskemetoder drabbas av allvarliga skador under hela fiskesäsongen. Gråsäl antas även göra större skador på fiskeredskap jämfört med andra sälarter då den blir större och kraftfullare jämfört med dessa.

Under senare år har en ökad närvaro av gråsäl i kustnära vikar och älvmynningar också noterats. Detta har inneburit problem för återväxten av fiskbestånden i särskilt viktiga områden som fredats från fiske. Studier visar att återhämtningen av fiskbestånd i fiskefria områden kan hämmas av predation från ökande gråsälpopulationer. Flera länsstyrelser (Blekinge, Kalmar, Stockholm, Norrbotten, Västerbotten, Västra Götaland och Östergötland) samt intresseorganisationer betonar i sina yttranden behovet av jakt på säl i fredningsområden är den enda lämpliga lösningen för att skydda fiskbestånd. Av

⁷ Prop 2023/24:156. Ett levande hav – ökat skydd, minskad övergödning och ett hållbart fiske. <https://www.regeringen.se/contentassets/c17409e5a9b24f81b67581455ad5c82f/ett-levande-hav--okat-skydd-minskad-overgodning-och-ett-hallbart-fiske-202324156.pdf>

Sveriges lantbruksuniversitets yttrande vid samrådet framgår bl.a. att tidiga resultat i Västernorrland tyder på att en minskad predation i älvmråden skulle öka mängden lax som simmar upp i älvarna.

Vid studier av fredningsområden för fisk har effekten av fredningsområden för fisk i Stockholms skärgård utvärderats. Resultaten visar att dessa områden har en positiv inverkan på gäddbestånden, men samtidigt har en kraftig ökning av sälpredation observerats i undersökta vikar.^{8 9 10}

Utsättning av smolt, det vill säga unga laxar och öringar, är en åtgärd för att stödja och återställa fiskpopulationer som exempelvis påverkats negativt av vattenkraftsutbyggnad och habitatförlust. Säljar jagar och äter smolt och dess påverkan kan ha särskild betydelse vid älvmynningar där smolten är sårbar när den lämnar sötvattnet för att påbörja sin vandring mot havet.¹¹

Andra lämpliga lösningar

Naturvårdsverket bedömer att det saknas annan lämplig lösning än jakt för att förhindra de skador som gråsäl förorsakar fisket, vattenbruket och i fredningsområden för fisk i Sverige. Licensjakt är därför ett nödvändigt komplement till andra åtgärder. Det bedöms heller inte finnas någon annan lämplig lösning än licensjakt för att nå målen i förvaltningsplanen. Detta mot bakgrund av nedanstående uppgifter.

Det finns flera olika skadeförebyggande åtgärder som generellt kan vidtas för att minska sälskadorna på yrkesfisket och fritidsfisket, exempelvis;

- fiske vid olika tidpunkter på dygnet
- vakta vid redskapen, fredningsområdet, utsättningsplatsen eller fiskodlingen
- fiske i kortare perioder
- byte av fångstplatser
- val av redskap som är särskilt utformade
- olika typer av sälskrämmor, exempelvis ljud
- avstängning av viktiga områden (lekområden och vandringsområden) för att förhindra sälpredation

För vattenbruksägare finns även följande möjligheter att försöka minska sälskadorna:

- starkare material för att förstärka näten i kassarna eller extranät utanför kassarna i havsbaserad odling där sälskador är vanligast.

⁸ Bergström U, Fredriksson R, Boström M, Florin A-B, Lundström K, & Andersson H C 2016. Ett fiskefritt område för skydd av sik i Bottenhavet.

⁹ Bergström, U., Sköld, M., Wennhage, H. & Wikström, A. (2016). Ekologiska effekter av fiskefria områden i Sveriges kust- och havsområden. Aqua reports 2016:20. Institutionen för akvatiska resurser, Sveriges lantbruksuniversitet, Öregrund. 207 s. https://pub.epsilon.slu.se/14188/1/bergstrom_u_%20et_al_170315.pdf

¹⁰ Bergström, U., Berkström, C., Sköld, M. (eds.), Börjesson, P., Eggertsen, M., Fetterplace, L., Florin, A-B., Fredriksson, R., Fredriksson, S., Kraufvelin, P., Lundström, K., Nilsson, J., Ovegård, M., Perry, D., Sacre, E., Sundelöf, A., Wikström, A., Wennhage, H. (2022) Long-term effects of no-take zones in Swedish waters. Aqua reports 2022:20. Swedish University of Agricultural Sciences. 289 pp. <https://doi.org/10.54612/a.10da2mgf51>

¹¹ Havs- och vattenmyndigheten. (2019). Reviderad förvaltningsplan för gråsäl. <https://www.havochvatten.se/download/18.634a809a16ec3bc3b787481/1575273640442/ru-reviderad-forvaltningsplan-for-grasal-i-ostersjon-2019.pdf>

Flera länsstyrelser rapporterar att skadeförebyggande åtgärder används, men att åtgärderna inte anses tillräckliga för att förhindra allvarliga skador. Erfarenheterna visar att dessa skadeförebyggande åtgärder har begränsad och oftast kortvarig effekt. Trots en längre tids arbete för att utveckla redskap och metoder som ska vara säkra mot sälangrepp, finns det ännu inte fiskeredskap som effektivt förebygger och minskar risken för sälskador för alla typer av fiske och för alla fiskares behov och förutsättningar.¹²

Vattenbruket kan exempelvis använda sig av ljudbaserade sälskrämmor samt speciellt utformade nät i kassarna för att skydda sig från angrepp av säl. Jordbruksverket framför att vattenbruksanläggningar ofta är immobila, placerade på samma plats under längre tid och att sälskrämmor inte alltid fungerar vid dessa anläggningar. Skador från säl har uppkommit vid dessa anläggningar trots skyddsåtgärder och därför saknas det andra alternativ än riktad jakt vid dessa platser. Även Naturvårdsverkets erfarenhet utifrån inkomna skyddsjaktsansökningar påvisar att dessa åtgärder ofta är otillräckliga och att jakt ofta bedöms vara det enda återstående alternativet.

Till detta kommer skador orsakade av gråsäl vid exempelvis utsättningsplatser för smolt samt på viktiga platser för fiskebeståndens tillväxt, vilka annars är fredade från fiske. Sälskrämmor och avstängning av vikar har använts för att förhindra och avskräcka sälar från att besöka platser särskilt viktiga lokaler för hotade fiskbestånd.¹³ Dessa åtgärder kan ha en avsedd effekt i vissa mindre områden och är beroende av specifika geografiska förutsättningar för att vara ändamålsenliga. Därför är dessa lösningar inte genomförbara i alla områden som har fredats för att skydda fisk.

Gynnsam bevarandestatus

Naturvårdsverket bedömer att licensjakt i Sverige efter totalt 1 350 gråsäl inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Naturvårdsverket bedömer också att licensjakten är lämplig med hänsyn till gråsälstammens storlek och sammansättning och att den är av en omfattning som är lämplig med hänsyn till syftet med jakten. Detta mot bakgrund av nedanstående uppgifter.

Helsingforskommissionen (det styrande organet för Helsingforskonventionen om skydd av Östersjöområdets marina miljö) föreslår att det undre referensvärdet för antalet gråsäl i Östersjön bör ligga på minst 10 000.¹⁴ Detta referensvärde är även det som i enlighet med art- och habitatdirektivet inrapporterats av Sverige till Europeiska unionen.

¹² Havs- och vattenmyndigheten. (2019). Reviderad förvaltningsplan för gråsäl. <https://www.havochvatten.se/download/18.634a809a16ec3bc3b787481/1575273640442/ru-reviderad-forvaltningsplan-for-grasal-i-ostersjon-2019.pdf>

¹³ Havs- och vattenmyndigheten. (2025). Förebyggande åtgärder viltskadeanslaget (1:7) – uppföljning åren 2024. <https://www.havochvatten.se/download/18.62b27df719a5fb0c1525ce57/1763030090877/forebyggande-atgarder-viltskadeanslaget-uppfoljning-2024.pdf>

¹⁴ HELCOM. 2006. HELCOM RECOMMENDATION 27-28/21. <https://helcom.fi/wp-content/uploads/2019/06/Rec-27-28-2.pdf>

Havs- och vattenmyndigheten ansvarar för övervakning av beståndsutvecklingen hos sälarterna i de svenska havsområdena. Övervakningen utförs av Naturhistoriska riksmuseet.

Av yttrande från Naturhistoriska riksmuseet framgår att den senaste sammanställda inventeringen av gråsälpopulationen i Östersjön, och preliminära data från HELCOM, att det räknats cirka 46 000 sälar i hela Östersjön under 2024. Uppskattningsvis ser man 60–80% av populationen under inventeringen vilket ger en uppskattat total population på mellan 57 000 - 76 000 gråsäl. Inom HELCOM (IC EG MAMA 4–24) uppskattades den årliga tillväxthastigheten att vara 4,8% 2003–2024.

Genom att antalet gråsäl överstiger referensvärdet på minst 10 000 säkras den biologiska nivå som krävs för att upprätthålla ett livskraftigt bestånd. Jakt som inte äventyrar gynnsam bevarandestatus kan tillåtas om populationen överstiger denna nivå och har en långsiktig positiv tillväxt.

Under genomfört samråd har bland annat Jordbruksverket, Sveriges lantbruksuniversitet, flertalet länsstyrelser och intresseorganisationer lyft att det finns ett behov av att licensjakten omfattar fler än 1 350 gråsäl för att förhindra gråsälens påverkan på fisket och fiskbestånden. Det framkommer även av synpunkterna att det finns en tveksamhet till att det tidigare årens tillåtna antal skulle påverka gråsälpopulationen negativt, särskilt med beaktande av att stammen fortsätter att växa.

Enligt Helsingforskommissionens rekommendationer ska licensjakten koordineras mellan länder så att målen för förvaltningen inte äventyras. Eftersom gråsälpopulationen delas med bland annat Finland som också bedriver jakt på gräsäl, har en avstämning gjorts med det finska Jord- och skogsbruksministeriet. Jord- och skogsbruksministeriet anser inte att de gemensamma jaktkvoten för Sverige och Finland hotar gråsälens populationstillväxt. Finland har ett treårigt beslut om kvotjakt som omfattar 1 050 gråsäl per år och gäller fram till 31 juli 2027.¹⁵ Åland har en egen jaktbeslutprocess där 500 gråsäl tilläts under 2025.¹⁶

Strängt kontrollerade former

För att jaktens bedrivande ska ske under strängt kontrollerade former behövs ett antal villkor. Villkoren inkluderar bland annat stränga krav på skyndsam rapportering av fällda djur. Vid sådan rapportering ska bland annat skyttens namn, adress, telefonnummer och e-postadress anges samt tidpunkt och position där säl fällts. Vidare krävs kontroll av om tilldelning återstår i det aktuella jaktområdet innan jakt sker. Syftet är att minimera risken för överskjutning. Vidare föreligger krav om att prover ska tas från skjutna och bärgade sälar under vissa tidsperioder och upp till ett visst antal sälar. Proverna ska skickas in till Naturhistoriska riksmuseet som en del i övervakningen av gråsälpopulationens hälsostatus. Mot bakgrund av detta anser Naturvårdsverket att licensjakten uppfyller kraven på strängt kontrollerande förhållanden.

Selektiv jakt

¹⁵ Finlands viltcentral (2024). Kvoterad jakt på gräsäl och östersjövikare.

<https://riista.fi/sv/jakt/tjanster-for-jagarna/tillstandsforvaltningen/kvoterad-jakt-pa-grasal/>

¹⁶ Ålands landskapsregering. (2026). Jakttillstånd. <https://www.regeringen.ax/miljo-natur/jakt-viltvard/jakttillstand>

Gråsälens utbredningsområde återfinns inom hela Östersjön. Gråsälarna i Östersjön betraktas som en förvaltningsenhet. Populationens antal är mellan 57 000 - 76 000 individer, vilket är långt över det undre referensvärdet för antalet gråsäl i Östersjön, som är på minst 10 000 individer. Vidare förekommer skador orsakade av gråsäl utefter hela Sveriges Östersjökust och i många olika situationer och sammanhang. På grund av detta bedöms licensjakt vara befogad i samtliga län med kust mot Östersjön. Dock får ingen licensjakt på gråsäl ske inom nationalparker och inom andra skyddade områden (exempelvis salskyddsområden, Natura 2000-områden eller naturreservat) är jakt bara tillåten om den kan ske utan hinder av de regler som gäller i dessa områden. På så sätt tas hänsyn till att dessa skyddade områden kan ha särskilda skyddsintressen.

En länsvis fördelning under period ett bedöms bidra till en jämnare fördelning av antalet fällda gråsäl i respektive län, vilket är i enlighet med Havs- och vattenmyndighetens rekommendation. Fördelningen bedöms vara en sammanvägning det behov som länsstyrelserna lyft till Havs- och vattenmyndigheten och tidigare antal fällda gråsäl i respektive län. Samtidigt bedömer Naturvårdsverket att övergången till en gemensam jaktkvot under hösten (period två) tillgodoser behovet av att t.ex. skydda höstlekande fiskbestånd även om kvoter för enskilda län fyllts under den första jaktperioden samt underlättar för att den totala kvoten fylls.

Naturhistoriska riksmuseet har framfört att fredningstiden under sommaren för gråsäl borde vara från 10 maj till och med 15 juni. Den längre fredningstiden syftar till att sälarna ska kunna återvända till sina viloplatser innan de inventeras och på så sätt stärka inventeringsarbetet. Inventeringen av gråsäl, som ger underlaget till förvaltningsbeslut av säl, sker vanligtvis mellan 20 maj- 9 juni. Genom en längre fredningstid undviks störning under hela pälsbytesperioden och kan förbättra förutsättningarna för inventering ifall att sälarna skräms från sina viloplatser. Naturvårdsverket bedömer att en fredningsperiod mellan 20 maj – 6 juni säkrar att sälarna är skyddade under den huvudsakliga pälsbytesperioden. De inventeringsplatser som Naturhistoriska riksmuseet angett omfattas inte av licensjakt förrän efter den 16 juni 2026.

Naturvårdsverket anser att det behövs bättre kunskap om att ytterligare begränsningar i jakten skulle ge avsedd effekt på sälarnas rörelsemönster, och därmed förbättra inventeringsresultatet. Naturvårdsverket har, efter inrådan från Naturhistoriska riksmuseet, redan beslutat om ett uppehåll i slutet av maj/början av juni med hänsyn till inventeringen av gråsäl, till skillnad från exempelvis Finland och Åland (Härkönen et. al. 2023).¹⁷ Naturvårdsverket anser att det är viktigt med kontinuitet avseende jakttid och att den är anpassad till syftet att begränsa skador på fisket och fisk och samtidigt ta hänsyn till gråsälens ekologi såsom sälarnas behov av ro under kutningstiden och under pälsbytestiden.

¹⁷ Härkönen, T. Lunneryd. S-G, Harding, K. (2023). NATURVÅRDSVERKET RAPPORT 7129 Reproduktionsperioder och andra störningskänsliga perioder hos säl. <https://www.naturvardsverket.se/4aff4a/globalassets/media/publikationer-pdf/7100/978-91-620-7129-5.pdf>

Sammantaget omfattar licensjakten högst 1 350 gråsäl under de två tidsperioderna. Mot bakgrund av detta anser Naturvårdsverket att licensjakten uppfyller kravet på att vara selektiv.

Övriga villkor

Det bedöms vara av vikt att Naturhistoriska riksmuseet får in de prover som behövs för deras arbete med att övervaka gråsälpopulationens hälsostatus. Det finns därför krav på att prover från fälld säl som kunnat bärgas skickas in till Naturhistoriska riksmuseet under vissa tidsperioder.

För att underlätta bärgning av fällda sälar får jakten ske från stillaliggande båt med motorn på.

Sammanfattning av skälen för licensjakt

För att långsiktigt minska olika förekommande skador orsakade av gråsäl bedömer Naturvårdsverket att det i förevarande fall inte finns någon annan lämplig lösning än licensjakt. Licensjakt på gråsäl behövs både i anslutning till platser där sälarna orsakar skador samt för att i skadeförebyggande syfte dämpa populationens tillväxttakt generellt. Gråsälpopulationen har uppnått gynnsam bevarandestatus. En selektiv och strängt kontrollerad jakt av aktuell omfattning äventyrar inte upprätthållandet av denna. Det tillåtna antalet är anpassat utifrån såväl målsättningen med jakten och populationens storlek. Sammanfattningsvis gör därför Naturvårdsverket bedömningen att samtliga förutsättningar är uppfyllda och fattar beslut om licensjakt på gråsäl i enlighet med de villkor som framgår av detta beslut.

Beslutets verkställande och kungörelse

Beslutet förenas med ett verkställighetsförordnande då det är av stor vikt att jakten kan påbörjas då jakttiden startar. Jakten kan då börja bedrivas utan något uppehåll i anslutning till att gråsälens kutningsperiod upphör. Det innebär ökade möjligheter att förhindra och förebygga skador samtidigt som möjligheten att nå förvaltningsplanens målsättningar blir större. Samtidigt är det viktigt att myndighetsbeslut ska kunna överklagas och överprövas.

Beslutet ska delges med kungörelsedelgivning. Beslutet finns under överklagandetiden tillgängligt hos Naturvårdsverket på Virkesvägen 2 i Stockholm alt. Forskarens väg 5 i Östersund och på vår webbplats www.naturvardsverket.se.

Hur man överklagar

Uppllysning om hur man överklagar, se bilaga.

Uppllysningar

Länsstyrelserna får med stöd av 47 § jaktförordningen meddela tillstånd till jakt på sådant allmänt vatten och sådana holmar, klippor och skär som avses i 12 § andra stycket jaktlagen.

Regeringen bereder ändringar i jaktlagstiftningen. Bland annat föreslås att det ska bli tillåtet att jaga på allmänt vatten efter anmälan samt att jakt på säl ska tillåtas i Sveriges ekonomiska zon efter anmälan. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2026. I fall ändringarna vad gäller jakt på allmänt vatten

genomförs kommer Naturvårdsverket lämna information om detta och vad som krävs för att få jaga på allmänt vatten. Detta beslut tillåter inte jakt i Sveriges ekonomiska zon.

Information om provtagning av säl tillhandahålls av Naturhistoriska riksmuseet, på webbplatsen <https://www.nrm.se/natur--och-miljoovervakning/halsoovervakning-av-marina-daggdjur/halsoovervakning-sal/saljakt>

Det är olämpligt att lämna slaktrens som innehåller höga halter av bly, det vill säga skottrens från djur som fällts med blyammunition, i naturen. Sådant slaktrens orsakar blyförgiftning hos vilt som äter upp det.

Kontaktuppgifter till Naturvårdsverkets kundtjänst och webbplats

Webbplats: <https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/jakt-och-vilt/jakt-pa-sal/>

E-post: kundtjanst@naturvardsverket.se

Telefon: 010-698 10 00 (vardagar 08:00-16.30)

Beslut i detta ärende har fattats av avdelningschefen Fredrik Hannerz

Vid den slutliga handläggningen har i övrigt deltagit tf enhetschefen Hanna Ek, föredragande, och handläggarna Christine Aminoff och Jens Andersson samt juristen Emil Ekström.

För Naturvårdsverket

Fredrik Hannerz

Hanna Ek

Detta beslut har fattats digitalt och saknar därför namnunderskrifter

Kopia till:

Fiskevattenägareförbundet
Göteborgs universitet
Havs- och vattenmyndigheten
HELCOM
Jordbruksverket
Jord- och Skogsbruksministeriet, Helsingfors
Jägarnas Riksförbund
Klimat- och näringslivsdepartementet, Stockholm
Klimat- och miljödepartementet, Oslo
Kustbevakningen
Landbruksdirektoratet, Oslo
Landsbygds- och infrastrukturdepartementet, Stockholm
Lantbrukarnas Riksförbund
Länsstyrelsen i Blekinge län
Länsstyrelsen i Gotlands län
Länsstyrelsen i Gävleborgs län
Länsstyrelsen i Hallands län
Länsstyrelsen i Kalmar län
Länsstyrelsen i Norrbottens län
Länsstyrelsen i Stockholms län
Länsstyrelsen i Södermanlands län
Länsstyrelsen i Skåne län
Länsstyrelsen i Uppsala län
Länsstyrelsen i Västerbottens län
Länsstyrelsen i Västernorrlands län
Länsstyrelsen i Västra Götalands län
Länsstyrelsen i Östergötlands län
Miljöministeriet, Helsingfors
Miljøstyrelsen, Odense
Födevare-, lantbruk- och fiskeriministeriet, Köpenhamn
Naturhistoriska riksmuseet
Närings- och fiskeridepartementet, Oslo
Polismyndigheten
Program Sälar och Fiske
Skärgårdarnas riksförbund

Svenska Jägareförbundet
Svenska Naturskyddsföreningen
Svenska Rovdjursföreningen
Sveriges Fiskares Producentorganisation
Sveriges Fiskevattenägareförbund
Sveriges lantbruksuniversitet
Sveriges Sportfiske- och Fiskevårdsförbund
Swedish Pelagic Federation
Världsnaturfonden WWF

Var ska beslutet överklagas?

Naturvårdsverkets beslut kan överklagas hos Förvaltningsrätten i Stockholm.

Överklagandet ska dock skickas eller lämnas till Naturvårdsverket.

Adressen framgår av beslutet. Har överklagandet kommit in i rätt tid överlämnar Naturvårdsverket överklagandet och handlingarna till Förvaltningsrätten i Stockholm.

När ska beslutet senast överklagas?

Överklagandet ska ha kommit in till Naturvårdsverket **inom tre veckor** från den dag Ni fick del av beslutet.

Vad ska överklagandet innehålla?

Överklagandet ska vara skriftligt och det ska vara undertecknat.

I skrivelsen ska Ni ange:

Ert namn, adress, personnummer/organisationsnummer och telefonnummer,

vilket beslut som Ni överklagar t.ex. genom att ange beslutsdatum och ärendenummer,

hur Ni anser att Naturvårdsverkets beslut ska ändras och varför det ska ändras samt

om det finns motparter i ärendet bör Ni ange deras namn, adress och telefonnummer.